

Entrevista a Mercè Escardó, escriptora i bibliotecària

“Si els nens llegissin ja estarien educats”

Mercè Escardó i Bas (Barcelona, 1948) és coneguda per haver fundat i dirigit 30 anys la innovadora Biblioteca Infantil i Juvenil Can Butjosa de Parets del Vallès (1982- 2013). Apassionada de la lectura i l'escriptura, és autora d'una dotzena de llibres infantils i traductora, i Premi Crítica Serra D'Or pel conte “La Lluna i els miralls”. Ha rebut el Guardó Marta Mata de Pedagogia i la Biblioteca va ser premi del Foment de la Lectura de la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya. Jubilada de poc, continua activa a Cal Llibre, l'ONG de promoció de la lectura que presideix. Mare de tres fills, viu a l'Ametlla des del 1978. És Medalla d'or de la Vila de Parets.

Ets una defensora històrica del llegir.

Sí, i encara costa explicar que la lectura té un valor per ella mateixa, no com a eina. La lectura és una eina de creixement personal insubstituïble.

Per què?

Llegir és viure infinitat de vides, identificar-te amb infinitat de personatges... Et dona més amplitud per fer empatia amb els sentiments i emocions dels altres. El llibre complementa i eixampla el que t'ofereix la vida.

Llegir per viure més.

Però molt poca gent es perd en els llibres. I no sap la companyia que li farien! Tinc una tieta gran que viu sola i diu “avui passaré la tarda amb aquest llibre”.

Tu t'hi has passat la vida, amb els llibres! I vas fer de Can Butjosa biblioteca de referència.

No va agafar fama per fer coses espectaculars sinó perquè totes tenien sentit. Va ser una experiència irreplicable perquè érem molt lliures. Els primers 13 anys només érem una auxiliar a mitja jornada i jo. El que vam fer no s'ho creu ningú. Hi havia tanta passió i tantes ganes de jugar, improvisàvem sense por...

Moltes bibliotecàries et tenen per mestra.

Però aquí hi havia qui no em considerava prou professional perquè fèiem viatges fantàstics, el mes de

L'escriptora té en projecte una col·lecció digital de contes descatalogats i d'escrips seus inèdits.

la pau, treballàvem amb bebès quan aquí ningú hi treballava... En canvi a fora (Espanya, Portugal i França) de seguida em van donar l'oportunitat d'explicar què feia.

Els teus referents eren a l'estranger?

No, ho feia tot d'intuïció i tenint la llavor de tres bibliotecàries per a infants: Concepció Carreras, Teresa Rovira i Aurora Díaz Plaja, que també escribia. Tinc molt respecte per la gent gran, per qui ha fet camí com elles. Per això volia que la seva trajectòria seguís viva a Can Butjosa.

Com vas arrencar la biblioteca?

Amb tres coses molt importants: el bagatge com a lectora, l'escoleta tan especial on vaig anar, i escoltant els nens, que sabien com volien que fos la biblioteca.

El bagatge lector, imprescindible.

Abans d'ajudar a llegir als altres has d'haver llegit tu. Jo tenia la sort d'estar familiaritzada amb la literatura i d'haver llegit i escrit des de petita. La mare era una gran lectora. Jo llegia el que volia: Gorki, Txèkhov, Proust, Pavese... Em poses una pila de llibres antics i en 10 minuts te'ls tinc triats.

Què vols dir, "triats"?

Triar els que valen la pena per fer lectors. El fons de Can Butjosa era tot triat, llibres triats un a un, no lots sencers. Al principi hi havia 1.500 llibres i quan em vaig jubilar n'hi havia quasi 30.000.

Col·locats de manera especial?

Respectant l'origen, el gènere, l'època... Per mi és molt important que un nen trobi Homer i Kavafis junts. Crec en els itineraris personals de lectura, i com a bibliotecaris i mestres els hem d'acompanyar. Ah, i llegir per obligació, no, deixa el llibre i ja en trobaràs un altre!

Parla'ns de "l'escoleta" on vas anar.

L'escola Andersen de Barcelona, un privilegi. Em van posar sota la pell la pedagogia de Freinet i Montessori! Ma mare ja havia sigut alumna d'Alexandre Galí a la Mútua Escolar Blanquerna, que era un cooperativa i el meu avi n'era fundador. Ell també tenia una passió pels llibres i la lectura.

D'aquella escola què te n'ha quedat?

La llibertat, el sentit de la responsabilitat i un gran respecte per acompanyar els nens a créixer: no hi ha una edat per a un llibre ni un llibre per a una edat. Se'ls pot ajudar a llegir un llibre adequat per a ells, però els infants han de poder espigolar.

Bon principi!

A escola teníem un quadern de pensaments per escriure-hi el que volíem. A 7 anys llegíem Maragall i ens deixaven reescriure-li els poemes. Apreníem a escriure escrivint, a llegir llegint...

Ara se'n diu "aprendre fent".

També vaig aprendre el valor del silenci. Aplaudíem movent les mans per no fer soroll. A Can Butjosa també ho fèiem, i també vam muntar el "taller d'estoigs silenciosos", la "invasió d'homenets del silenci"... I fins que els nens no sabien aixecar-se de la cadira sense fer soroll no podien pujar a l'altell.

Fantàstic.

Crec en el respecte i el control de cadascú per no fer soroll. N'hem de tenir cura per no molestar els altres. En això em va influir molt el llibre "El cuidador essencial", del teòleg Leonardo Boff. M'agrada tot el que sigui "tenir cura".

Bàsic per conviure!

La biblioteca ha d'educar en hàbits com el silenci, en la coresponsabilitat i en la consciència que la biblioteca és de tots. Quan t'emportes un llibre a casa dius "és meu", però quan el tornes dius "és teu". Els llibres són meus, teus i de tots.

Què és llegir?

Un procés natural de desxifrar l'escriptura, que és sols l'empremta que deixa la veu sobre el paper.

La veu és el primer!

L'oralitat és el que compta, sí. Encara hi ha pobles que transmeten la seva cultura oralment. Gràcies a la lectura pots saber què han dit persones que no pots escoltar.

I dius que llegir és un procés natural?

Sí, i no hauria de ser dins de l'aprenentatge reglat. Hi ha nens que a 5 anys han après sols a llegir lletra d'impemta. L'infant al principi veurà formigues i tu li diràs "aquí hi posa Jordi", i ell se'n meravellarà i quan ho torni a veure reconeixerà "Jordi".

Ho desxifrarà.

Com quan el nadó mira el rostre de la mare, que el desxifra. O com desxifrem el que ens diuen els arbres quan tenen set.

Com és que vas voler ser bibliotecària?

Sóc programadora de llenguatges informàtics! No vaig pensar mai que seria bibliotecària. M'encantaven les matemàtiques, dibuixar, fer fang... Però sent dona no em donaven feina de programadora i la meva mare em va convèncer perquè fes Biblioteconomia.

Ja és curiós.

La meua vida és com un conte. Vaig fer oposicions per la biblioteca de l'Escola del Treball de Granollers, però el fat, o moltes fades, em van empènyer cap a Can Butjosa.

Deies que els nens sabien com volien que fos.

Eren els meus animadors secrets. Feia un diari de la biblioteca i hi recollia totes les experiències i el que

Mercè Escardó a la caseta de fusta on escriu i té la biblioteca infantil..

La bibliotecària viu a la casa que va comprar el seu avi matern a l'Ametlla el 1967.

els infants esperaven de mi, de la biblioteca. Vam viure de tot: vam posar un tipi indi allà dins, vam cuinar poesies de Miquel Martí i Pol davant seu...

La clau de tot és la paraula?

Sí, i no es parla prou amb els nens. Moltes veus que senten són enllaunades. I la vibració de la veu en directe el cervell la rep diferent. Quantes paraules regalem al cap del dia a un nen?

Parlar com a acte d'amor!

I es pot arribar a parlar tan poc... Però quin gust tenir una conversa calmada, dir a algú "vine que xerrarem". L'art de conversar, com estem fent ara, que bonic!

Fills de pares lectors són lectors?

No sempre, perquè poden fallar altres coses: no conversar, no cantar, no llegir en veu alta... La lectura és un complement de la vida, el més important és explicar-los contes sense preocupar-se que això els dugui a la lectura. Si un nen de 6 anys no llegeix però s'expressa bé, tranquils!

Més de quatre respiraran.

Al nen sobretot mai se li han de fer perdre les ganes de conèixer. Si manté la capacitat d'il·lusionar-se, de descobrir, arribarà on vulgui.

Amb llibres o sense!

Tothom té dret a no ser un gran lector o un lector de vici, de llegir cada dia. Llegir també et priva de viure!

Tu sempre parles de les fades.

Dels contes de fades en sóc lectora des de petita, sempre han sigut el meu aliment: Andersen, els germans Grimm... La literatura infantil és de les millors, però quin adult hi "perd" el temps?

No tot el que es publica és bo.

Tens raó. Per això mai parlo d'edats, sinó de posar-se en contacte amb bons autors. Els nens no llegeixen perquè no troben llibres bons! I els adolescents necessiten llibres que parlin de la vida, i parlar de la vida és parlar de la mort.

Quina veritat.

Saint Exupéry deia: "Sóc de la meva infància com una pàtria". Voldria que tothom ho pogués dir. La infància et dona força perquè de gran siguis capaç de viure, de trobar sentit a la vida.

La infància hauria de ser sagrada.

Jo sempre estaré a favor dels nens on faci falta, a través dels contes, la lectura i l'escriptura. Vaig a les escoles i a fer xerrades. Els contes són fonaments de vida. Envejo els Estats Units perquè estudien la literatura.

No ho fem, nosaltres?

No: no fem conèixer els autors a través de l'obra. Si aconseguíssim que els nens llegissin amb lectures adequades, ja estarien educats. Si una escola es preocupa de fer lectors té molt de guanyat.

Parla'ns de Cal Llibre.

És fruit del somni de tenir una casa plena de nens, un centre on es visqui la bona literatura. On hi hagi una relació transversal i intergeneracional entre els professionals que acompanyem els nens a créixer amb els contes i la lectura. Va sorgir el 1997 com a ONG i entre altres coses fem plans de lectura a les escoles. Som 58 socis entre mestres, bibliotecaris, escriptors, il·lustradors...

Quina colla!

És molt important que no depengui ni d'un ajuntament, ni d'una empresa ni d'una persona. Hem signat un preacord amb l'Ajuntament de Santa Eugènia de Berga (Osona) perquè ens cedeixi una casa abandonada, Villa Carmen. Mentrestant la seu de Cal Llibre és casa meva!

Carme Badia i Puig